



Innst. 330 S

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

Meld. St. 21 (2015–2016)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Ulv i norsk natur. Bestandsmål for ulv og ulvesone

Til Stortinget

Sammendrag

Regjeringen foreslår i meldingen at bestandsmålet for ulv enten videreføres som i dag, eller at det fastsettes et nytt bestandsmål for ulv, som også omfatter ulv i grenserevir med Sverige. Videre foreslår regjeringen å videreføre en nasjonalt fastsatt ulvesone og justere avgrensningen av den nasjonale ulvesonen.

Regjeringen har vurdert syv ulike modeller for ny ulvesone, der seks av modellene tar utgangspunkt i dagens ulvesone, men med enkelte justeringer, og en modell uten sone. Regjeringen har vurdert fem ulike modeller for bestandsmål for ulv. Det er også gjort en vurdering av å ikke ha et bestandsmål for ulv.

Regjeringen vil:

- Videreføre en nasjonalt fastsatt ulvesone.
- Ta ut område 2, 3 og 7 og legge til område 4b i dagens ulvesone (områdene er gjengitt i meldinga).
- Dagens ulvesone endres som følger: Arealene som ligger nord for dagens ulvesone, avgrenset av Glomma, fylkesvei 30 og videre langs fylkesvei 217 til Nysæterbekken, fra Nysæterbekken i rett linje til Snerta bru og videre langs Trysil/Femundvassdraget, inkluderes i den nye ulvesonen. Videre skal arealene vest for Glomma i kommunene Kongsvinger, Grue og Sør-Odal i Hedmark, og de deler av Akershus som ligger vest for Glomma, nord for Øyeren og øst for Nitelva, og

de deler av Trysil kommune avgrenset av området som ligger nord for en rett linje fra der Senna renner ut i Trysil/Femundvassdraget til der kommunegrensa mellom Trysil og Engerdal gjør en vinkel ved Litlskorhøa, tas ut av sonen.

- Enten fastsette det nye bestandsmålet for ulv som et intervallmål eller videreføre dagens bestandsmål.
- Enten at familiegrupper av ulv i grenserevir tas med i det nasjonale bestandsmålet for ulv med en faktor på 0,5 eller videreføre dagens bestandsmål.
- Enten videreføre dagens bestandsmål eller fastsette nytt bestandsmål på 5–8 familiegrupper av ulv i Norge inklusiv grenserevir der det skal være 3 årlige helnorske ynglinger.
- At bestandsmålet for ulv fastsettes slik at også eventuelle etableringer utenfor ulvesonen teller med ved vurdering av hvorvidt bestandsmålet er oppnådd eller ikke.
- At måloppnåelse baseres på gjennomsnittet av siste 3 års dokumenterte data.
- Videreføre prinsippet om at regional forvaltning har myndighet til å fatte vedtak når bestandsmålet for ulv er nådd, mens Miljødirektoratet er eneste myndighet som kan vurdere felling også når bestanden er under bestandsmålet.
- At myndighet til å fatte vedtak som berører grenserevir flyttes fra Miljødirektoratet til nemndene, og at det utarbeides retningslinjer for dialog/samarbeid med svenske myndigheter, dersom et nytt bestandsmål fastsettes.

Bakgrunn

Klima- og miljødepartementet viser til at bestandsmålet for ulv er satt lavt og at det er få ulv i Norge. Ulv er klassifisert som kritisk truet i Norsk

rødliste for arter 2015, og ulven har ekstremt høy risiko for å dø ut fra norsk natur. I Norge ble ulv midlertidig fredet i 1971 og varig fredet i 1973. Norge har etter Bernkonvensjonen et ansvar for å bevare ulv, og naturmangfoldloven forplikter oss også til å ta vare på ulv. Stortinget fastsatte i 2004 et konkret bestandsmål på 3 årlige helnorske ynglinger innenfor ulvesonen, jf. Innst. S. nr. 174 (2003–2004). Ulv som lever på grensen mellom Norge og Sverige er ikke med i dagens bestandsmål.

Stortinget har besluttet at prinsippet om en tydelig soneforvaltning av rovvilt skal legges til grunn i rovviltforvaltningen, og man skal forvalte rovdyr og beitedyr så adskilt som mulig. For å nå dette målet har man delt inn landet i områder prioritert for rovvilt og områder prioritert for beitedyr. I områdene som er prioritert for beitedyr er det lav terskel for å ta ut rovdyr som kan gjøre skade. I områdene som er prioritert for rovdyr skal landbruket tilpasses rovdirenes tilstedeværelse gjennom forebyggende tiltak og omstilling fra sauehold til andre typer landbruk, som for eksempel melkeproduksjon. I slike områder er terskelen for å ta ut rovdyr som gjør eller kan gjøre skade høy. Stortinget besluttet i 2004 at forvaltningsområdet for ynglende ulv (ulvesonen) skulle omfatte Østfold og Oslo samt deler av Akershus og Hedmark. Dette utgjør ca. 5 pst. av Norges landareal.

Staten yter full erstatning for tap og følgekostnader når husdyr og tamrein blir drept eller skadet av rovvilt. Antall husdyr som er tatt av ulv har de siste ti årene utgjort rundt 5–6 pst. av den totale andelen husdyr, som har blitt erstattet som tatt av fredet rovvilt. Andelen tamrein tatt av ulv har ligget på om lag 0,5 pst. av det totale tapet erstattet som tapt til rovvilt.

I tråd med rovviltforliket av 2011 har et utvalg nedsatt av Klima- og miljødepartementet evaluert ulvesonen, og deres anbefalinger har vært på alminnelig høring. Et flertall i utvalget, samt høringsinnspill til utvalgets rapport, anbefaler å videreføre en nasjonalt fastsatt ulvesone.

Klima- og miljødepartementet utarbeidet høsten 2014 et faggrunnlag om bestandsmål for ulv og ulvesonen med beskrivelser av bl.a. biologi, juridiske rammebetingelser og dagens forvaltning av ulv. Faggrunnlaget, innspillene fra høringsmøtene og høringsinnspillene danner grunnlaget for regjeringens behandling av denne saken. Rapport fra det skandinaviske ulveforskningsprosjektet (Skandulv) som sammenstiller kunnskapen om ulv i Skandinavia fra forskning utført i perioden 1998–2014, danner også grunnlaget for regjeringens vurdering av denne saken.

I meldingen er det gitt beskrivelser av de internasjonale, juridiske og politiske føringer som er direkte knyttet til forvaltningen av ulv og de etablerte for-

valtningsprinsipper for arten. Videre gis det beskrivelse av andre sentrale elementer slik som trusselbildet mot ulvebestanden, tapssituasjonen for beitedyr, ulvens påvirkning på elgbestanden, befolkningens holdninger til ulv og svensk politikk og forvaltning.

Rammebetingelser

Bernkonvensjonen

Bernkonvensjonen – om vern av ville europeiske planter og dyr og deres leveområder – er den mest sentrale internasjonale miljøavtalen som direkte berører rovvilt i Norge. Konvensjonen ble vedtatt i 1979 og trådte i kraft i 1982. Norge ratifiserte konvensjonen i 1986.

Konvensjonen har to særlige formål: Å verne de arter og leveområder som flere stater må samarbeide om å beskytte, og bevaring av arter som er truede eller sårbare, jf. artikkel 1:

«1. Denne Konvensjons målsetting er å verne vill flora og fauna og deres naturlige leveområder, særlig de arter og leveområder hvis vern krever samarbeid mellom flere stater, og å fremme slikt samarbeid.

2. Det legges særlig vekt på truede og sårbare arter, herunder truede og sårbare trekkende arter.»

Artiklene 2 og 3 angir de generelle forpliktelser statene har etter konvensjonen. Artikkel 2 er konvensjonens generelle pliktbestemmelse om bevaring av arter, som fastslår at det ikke bare er artene som sådan som skal bevares, men også bestandene av artene. Departementet viser til at ulv er en del av «vill fauna», og artikkelen forplikter derfor Norge til å ta vare på ulv.

Artikkel 3 stiller mer spesifikke krav til hvilke typer av tiltak statene skal iverksette: De skal sikre vern gjennom nasjonal politikk og planverk, og de skal spre kunnskap og informasjon i befolkningen om behovet for å beskytte flora og fauna.

Artikkel 4 omhandler vern av leveområder, og pålegger staten å «fremme hensiktsmessige og nødvendige lovgivnings- og administrative tiltak for å sikre vernet av leveområdene for de ville artene av flora og fauna, særlig dem som er angitt i vedleggene I og II, og vernet av truede naturmiljøer». Vedlegg II omfatter mange dyrearter, herunder ulv.

Departementet viser til at innenfor rammene av konvensjonens ordlyd, som fortolket i første rekke ut fra formålsbetraktninger, har staten stor frihet til selv å avgjøre hvordan forpliktelsene skal oppfylles.

Det er i meldingen redegjort nærmere for artiklene i konvensjonen.

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldlovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske

mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur. Målet er at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt, og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder.

De individer som sammen inntar et bestemt leveområde, vil utgjøre en bestand. Hva som skal til for at en bestand kan regnes som levedyktig, vil variere fra art til art.

Geografisk differensiert forvaltning av rovvilt (soneforvaltning)

Ved behandlingen av rovviltforlikene i 2004 og 2011 sluttet Stortinget seg til at prinsippet om en geografisk differensiert rovviltforvaltning fortsatt skal legges til grunn i forvaltningen.

I forvaltningsplanene definerer rovviltnemndene hvilke områder som er såkalte prioriterte yngleområder for rovvilt, der man fortrinnsvis skal oppfylle regionens bestandsmål, samt prioriterte beiteområder, der hensynet til beitedyr skal veie tyngst. Gjennom lisensfelling og kvotejakt skal bestandene av rovvilt reguleres slik at konfliktene med husdyr og tamrein blir minst mulig. I prioriterte beiteområder skal terskelen for iverksetting av fellingstillatelser være lav, mens i prioriterte rovviltområder vil terskelen for uttak av rovdyr være tilsvarende høyere, og beitenæringen og andre interesser skal tilpasse seg rovdyrenes tilstedeværelse i disse områdene.

Genetisk verdifulle individer

Innavlsnivået i den sør-skandinaviske ulvebestanden er svært høyt og utgjør en av de største trusselfaktorene mot den sør-skandinaviske ulvebestandens overlevelse på sikt. Det er derfor viktig å ta vare på de genetisk viktige individene – ved blant annet å samarbeide over landegrensene.

For best mulig å kunne ta vare på de genetisk verdifulle individene i den sør-skandinaviske ulvepopulasjonen, ble det i januar 2012 utarbeidet felles retningslinjer som ligger til grunn for norsk forvaltning av ulv. Disse er beskrevet i meldingen.

Dyrevelferdslovgivningen

Dyrevelferdsloven har en egen bestemmelse som gir eier rett til økonomisk kompensasjon, dersom Mattilsynet på grunn av rovdyr pålegger inngripende restriksjoner på bruk av beitet.

Urfolks rettigheter

Det er et klart geografisk skille mellom samiske tamreinområder og ulvesonen, som er gjort av hen-

syn til samisk tamreindrift. Tapsomfanget i reindriften som skyldes ulv er svært begrenset, og det er ikke dokumentert at ulv med fast tilhold innenfor ulvesonen har skadet tamrein i samiske områder. Videre er det lovfestet rett til full erstatning for tamrein tatt av rovvilt. Dette sammen med andre tiltak, slik som de etablerte fellingsregimer og samisk representasjon i rovviltnemndene, skal sikre at norsk ulveforvaltning er innenfor de rammer som følger av FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter.

Kommende evalueringer

Den regionale forvaltningen og de regionale bestandsmålene av rovvilt skal evalueres innen fem år, jf. rovdyrforliket av 2011, og Norsk institutt for naturforskning skal utrede regional rovviltforvaltning og de regionale bestandsmålene. Evalueringen skal foreligge sommeren 2016.

Norsk institutt for bioøkonomi skal innen sommeren 2016 foreta en vitenskapelig gjennomgang av rovviltbestandenes betydning for blant annet matproduksjon – basert på norske ressurser, utnyttelse av beiteressurser, vegetasjon og naturmangfold, alternativ næringsutvikling i landbruket/omstilling til annen drift og reindriftenes beite-/områdebruk.

Lisensfelling og skadefelling

Rovviltforskriften regulerer myndigheten til å fatte vedtak om felling av ulv i Norge. Det skal være tre årlige ynglinger av ulv innenfor ulvesonen, der familiegruppens revir i sin helhet ligger i Norge. Dersom over halvparten av reviret ligger innenfor ulvesonen, skal reviret regnes som innenfor sonen. Når en del av reviret ligger i Sverige, skal familiegruppen ikke regnes med i målet på tre årlige ynglinger.

Rovviltnemnden har myndighet til å fatte vedtak om felling etter rovviltforskriften, når bestanden av den enkelte art ligger over de fastsatte bestandsmålene for regionen. Nemndene kan ikke fatte vedtak om felling av ulv innenfor en familiegruppe eller på et revirmarkerende par dersom bestanden utelukkende består av tre familiegrupper eller revirmarkerende par innenfor ulvesonen.

Vedtak om kvote for felling innenfor familiegrupper eller revirmarkerende par av ulv som berører Sverige, kan bare fattes av Miljødirektoratet.

For lisensfelling av ulv er hovedregelen at det ikke fastsettes kvote innenfor ulvesonen dersom bestandsmålet ikke er nådd. Skademotivert lisensfelling av ulv kan imidlertid tillates også i ulvesonen dersom ulvebestanden er på eller over bestandsmålet.

Det er for ulv valgt å differensiere perioden for lisensfelling innenfor og utenfor ulvesonen. Fellingsperioden innenfor sonen er fastsatt til 1. januar til og med 15. februar. Utenfor ulvesonen er formålet med å åpne for lisensfelling i hovedsak rettet mot å for-

hindre nye pardannelser av voksne dyr eller streifdyr, og her er fellingsperioden fastsatt til 1. oktober til og med 31. mars.

En rovviltnemnd kan tildele kvote for betinget skadefelling på gaupe, jerv, bjørn og ulv til Fylkesmannen for å forhindre at disse artene gjør skade på bufe eller tamrein. Miljødirektoratet har myndighet til å fatte vedtak om skadefelling, og har lagt til grunn at uttak av enkelt dyr som regel bør prioriteres etter lisensfellingens slutt.

Ulvesonen

Stortinget har besluttet at utformingen av både forvaltningsregionene og ulvesonen skal justeres i forhold til regjeringens forslag, jf. Innst. S. nr. 174 (2003–2004). Gjeldende ulvesone er fastsatt i forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt § 2 d):

«d) Forvaltningsområde for ynglende ulv: Østfold, Oslo, Akershus med unntak av kommunene Hurdal, Eidsvoll, Nannestad, Gjerdrum og Nittedal øst for Nitelva, Hedmark med unntak av kommunene Nord-Odal, Stange, Hamar, Løten, Ringsaker, Stor-Elvdal, Rendalen, Engerdal, Folldal, Alvdal, Tynset, Tolga og Os, samt de deler som ligger vest for Glomma av kommunene Åsnes, Våler, Elverum og Åmot.»

Størrelsen på ulvesonen ble redusert sammenlignet med tidligere vedtatte avgrensninger og regjeringens forslag i St.meld. nr. 15 (2003–2004) Rovvilt i norsk natur. Stortinget fastsatte et konkret bestandsmål på 3 årlige helnorske ynglinger innenfor ulvesonen.

Det er i meldingen tatt inn en evaluering av ulvesonen og høringsinstansenes uttalelser. Det er i tillegg redegjort for svensk politikk og forvaltning, samt rovviltforvaltning i Sverige.

Bestandsmål for ulv i Norge

Det er i dag en målsetting at ulvebestanden skal forvaltes slik at den ligger så nær det nasjonalt fastsatte bestandsmålet som mulig. Samtidig skal ulv forvaltes innenfor rammene av Bernkonvensjonen og naturmangfoldloven, som blant annet oppstiller som vilkår at felling kun kan tillates når det er skademotivert eller skal forebygge annen alvorlig skade på eiendom.

Bestandsmål for ulv kan fastsettes som et mål for antall individer, familiegrupper av ulv eller antall ynglinger. Et viktig mål med de årlige bestandsregistreringene er å få kunnskap om status for ulvebestanden i forhold til de politiske målsettingene.

Overordnede rammer for fastsetting av bestandsmål

I rovviltforliket av 2011 heter det, sitat:

«Norge har etter Bern-konvensjonen en forpliktelse til å sikre overlevelsen til alle de store rovviltartene i norsk natur.»

Der bestanden er delt mellom to eller flere land, har hvert enkelt land et ansvar for å medvirke til at bestanden bevares. Det er ikke adgang til å basere eksistensen til en bestand på at nabolandet oppfyller sine forpliktelser, uten at en selv følger opp innenfor sine egne grenser. Det foreligger ingen avtale mellom Norge og Sverige om fordeling av ansvar for bestanden som landene deler, etter Bernkonvensjonen.

Stortinget har fastsatt helt konkrete bestandsmål for forvaltningen av rovvilt i Norge. Regjeringen mener at disse målene er i samsvar med forpliktelsene etter Bernkonvensjonen, og naturmangfoldloven § 5. Dette innebærer at de næringsmessige hensyn i rovviltpolitikken vil kunne vektlegges slik det er gjort i dagens regelverk.

Om bestandsmål knyttet til en geografisk differensiert forvaltning

En geografisk differensiert rovviltforvaltning er slått fast som viktig prinsipp i Rovviltforliket. Dette innebærer at forvaltningen skal differensieres mellom viktige beiteområder for sau og tamrein og viktige områder for å nå bestandsmålene for rovvilt.

Gjeldende bestandsmål for ulv definerer både et måltall for ulvebestanden, og samtidig at dette målet skal oppnås innenfor ulvesonen. Ynglinger utenfor ulvesonen teller ikke med når man vurderer hvorvidt bestandsmålet er oppnådd eller ikke.

Det foreligger en avtale mellom Norge og Sverige om forvaltning av genetisk verdifulle ulver i den skandinaviske populasjonen, og en politisk avtale om å utvikle samarbeidet om store rovdyr mellom Sverige, Norge og Finland. De sentrale myndighetene i respektive land skal bl.a. utarbeide innhold og retningslinjer for et fortsatt samarbeid på tvers av grensene.

Definisjoner for bestandsmål for ulv

Regjeringen mener bestandsmål for ulv som tidligere både bør uttrykke et måltall for bestanden, og det bør defineres i hvilke områder man vil tillate familiegrupper eller ynglinger, jf. prinsippet om en differensiert forvaltning. Måltallet skal virke styrende for hvilke tiltak som kan iverksettes og hvem som har myndighet.

Man bør vurdere å definere et bestandsmål der eventuelle ynglinger/familiegrupper som er registrert utenfor ulvesonen også teller med. Kriteriene i rovviltforskriften angir at dersom over halvparten av re-

viret ligger innenfor ulvesonen, skal reviret regnes som innenfor.

Det er i meldingen redegjort for høringsinnspillene som har kommet med hensyn til faggrunnlag for ulv og fremtidige forvaltningsmodeller.

Bestandsmål for ulv og ulvesone: Rammer og overordnede hensyn i ulveforvaltningen

Regjeringen vil sikre levedyktige bestander av de store rovviltartene i henhold til rovviltforliket, og søke å redusere konfliktnivået.

Regjeringen legger vekt på at Norge i tråd med Bernkonvensjonen har en selvstendig forpliktelse til å bevare en sør-skandinavisk ulvebestand, sammen med Sverige. Regjeringen legger vekt på at det samsvarer best med Bernkonvensjonen at Norge ivaretar reproduksjon av ulv som i sin helhet har tilhold innenfor Norges grenser. Regjeringen anser at de analyser og konklusjoner om innholdet i Norges ansvar for den sør-skandinaviske ulvebestanden som fremgår av meldingen, samsvarer godt med konvensjonens ordlyd og formål.

Den todelte målsettingen i rovviltpolitikken innebærer at vi skal ha både beitenæring og rovvilt i Norge. Regjeringen har i tråd med rovviltforliket basert rovviltforvaltningen på en politikk der hensynet til å sikre overlevelsen til alle de store rovviltartene i norsk natur, kombineres med en forvaltning som totalt sett bidrar til å dempe konfliktene og til forutsigbarhet innenfor den todelte målsettingen. I dette har regjeringen også lagt stor vekt på forvaltningen av ulv i Sverige.

Regjeringen legger til grunn at praktisering av en tydelig soneforvaltning vil føre til at vi når bestandsmålene, har lavest mulig tap og har en best mulig dyrevelferd for husdyr og tamrein. Regjeringen har lagt vekt på en avgrensning av ulvesonen som har minst mulig potensial for skade på beitedyr, og samtidig bidrar til å nå bestandsmålet for ulv. Regjeringen har også lagt stor vekt på hensynet til samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv.

Regjeringen viser til at mange innenfor nåværende ulvesone opplever det som en ulempe at de må ta en stor del av ansvaret for Norges forpliktelse for å ivareta ulv.

Regjeringen vil søke løsninger som tar hensyn til ulvens biologi og arealbehov og som tar hensyn til beitedyr. Slik skal politikken samlet sett medføre lavest mulig tap av beitedyr og konfliktnivå, og at Norge er innenfor de krav som følger av Bernkonvensjonen og naturmangfoldloven.

Forslag til ny ulvesone

En nasjonalt fastsatt ulvesone innebærer en tydelig soneforvaltning. Formålet med en ulvesone er at det i dette området skal være en fast etablert ulvebe-

stand, der ulv reproducerer jevnlig. Bestandsmålet for ulv skal primært oppnås innenfor ulvesonen, og en ulvesone gir ulv en tydelig prioritet i området. Utenfor ulvesonen vil det ikke være mål om fast etablering av ulv eller reproduksjon. Innenfor ulvesonen skal beitenæring og andre interesser tilpasses ulveforekomsten, og terskelen for uttak skal være høy, mens det utenfor ulvesonen er en lav terskel for å tillate felling når ulven representerer et skadepotensial.

Det skal ikke legges til rette for etablering av ulv i områder med samisk tamreindrift. Dette omfatter områdene fra Finnmark til Nord-Trøndelag og videre ned langs riksgrensa til sør for Femunden.

Klima- og miljødepartementet nedsatte i 2012 et utvalg for å evaluere ulvesonen, og som leverte sin rapport oktober 2012. Ulvesonen er fastsatt i forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt. En høring om saken ble gjennomført i 2013, og oppsummering av utvalgets anbefalinger og høringsinstansenes syn er gjengitt i meldingen.

Alternative avgrensninger

Regjeringen har vurdert alternativet om ikke å videreføre ordningen med en nasjonalt fastsatt ulvesone. I tillegg har regjeringen gjort en vurdering av syv ulike områder for en alternativ avgrensning til den fremtidige ulvesonen, hvorav fire områder er aktuelle å ta ut av dagens ulvesone (område 1, 2, 3 og 7) og tre områder er aktuelle å inkludere i ulvesonen (område 4, 5 og 6). Alle alternativene til dagens ulvesone oppfyller Norges forpliktelser etter Bernkonvensjonen om å sikre leveområder for ulv, og harmonerer med naturmangfoldloven.

OMRÅDE 1 – VURDERT TATT UT AV DAGENS ULVESONE

Arealene innenfor dagens ulvesone som ligger vest for E6 i Østfold, vest for E6 i Follo i Akershus og Vestmarka vest for E16 i Akershus. Dette området er av ulvesoneutvalget anbefalt tatt ut av sonen.

OMRÅDE 2 – VURDERT TATT UT AV DAGENS ULVESONE

Arealene vest for Glomma i deler av Kongsvinger, Grue og Sør-Odal kommuner i Hedmark. Dette området er av ulvesoneutvalget anbefalt tatt ut av sonen.

OMRÅDE 3 – VURDERT TATT UT AV DAGENS ULVESONE

Arealene vest for Glomma i Akershus fylke ned til innsjøen Øyeren. Dette området vurderes å ha en lignende situasjon som område 2, men er ikke foreslått tatt ut av sonen av ulvesoneutvalget.

OMRÅDE 4 – VURDERT LAGT TIL DAGENS ULVESONE

Område 4a: Arealene avgrenset av Glomma, fylkesvei 30 og videre langs fylkesvei 217 til Trysil/Femundvassdraget. Dette området er av et mindretall i ulvesoneutvalget anbefalt lagt til dagens ulvesone.

Område 4b: Arealene avgrenset av Glomma, fylkesvei 30 og videre langs fylkesvei 217 til Nysæterbekken, fra Nysæterbekken i rett linje til Snerta bru og videre langs Trysil/Femundvassdraget. Område 4b har ca. 95 pst. overlapp med område 4a.

OMRÅDE 5 – VURDERT LAGT TIL DAGENS ULVESONE

Arealene nord for område 4, avgrenset av Glomma til kommunegrensa Rendalen–Alvdal, Rendalen kommunegrense til riksvei 30, riksvei 30 til Østagrenda, veien fra Østagrenda til Fiskevollen ved Sølensjøen, og fra Fiskevollen i en rett linje til fylkesvei 217 ved Sølentua og Trysil/Femundvassdraget. Dette området vurderes å ha en lignende situasjon som område 4, men er ikke foreslått lagt til i sonen av ulvesoneutvalget.

OMRÅDE 6 – VURDERT LAGT TIL DAGENS ULVESONE

Ulvesonen utvides slik at den omfatter følgende områder:

- Vest-Agder (alle kommuner unntatt Åseral, Hægebostad, Kvinesdal, Sirdal, Flekkefjord)
- Aust-Agder (alle kommuner unntatt Bygland, Valle, Bykle)
- Telemark (alle kommuner unntatt Vinje, Hjartdal, Fyresdal, Tokke, Notodden vest for ei linje fra utløpet av Tinnsjø og deretter vest for fylkesvei 37 og fylkesvei 361 til E134 og grensa mot Hjartdal, Seljord nordvest for Grunnåi og E134, Tinn vest for ei linje fra traktorvegen på vestsida av Saurelijuva sør til fylkesvei 364, deretter over Snaunuten til Lauvviken ved østbredden av Tinnsjø)
- Buskerud (alle kommuner unntatt Nes nord og øst for et område avgrensa av fylkesvei 214 og Hallingdalselva, Gol, Hemsedal, Ål, Hol, og Nore og Uvdal vest for fylkesvei 214 og fylkesvei 120 til Rødberg, deretter vest for Numedalslågen til grensa mot Notodden)
- Vestfold (hele fylket)
- Akershus (som i dag)
- Oslo (som i dag)
- Østfold (som i dag)
- Hedmark (som i dag, men inkludert Stor-Elvdal kommune øst for Glomma, Rendalen kommune øst for Glomma avgrensa av elva Tysla og Renaelva i nordøst og fjellveien over til Fiskevollen ved Sølensjøen og derfra rett ned til fylkesvei 217, og Engerdal kommune øst for fylkesvei 217 til Isteren og Femunden og deretter sør for fyl-

kesvei 26 til Drevsjø og sør for fylkesvei 218 til grensa mot Sverige)

OMRÅDE 7 – VURDERT TATT UT AV DAGENS ULVESONE

Arealer i Trysil kommune nord for en rett linje fra der Senna renner ut i Trysil/Femundvassdraget til der kommunegrensa mellom Trysil og Engerdal gjør en vinkel ved Litlskorhøa.

ALTERNATIVE MODELLER

Regjeringen mener syv alternative modeller for en ny avgrensning av ulvesonen utmerker seg som aktuelle.

Modellene er nærmere drøftet og vurdert i meldingen.

- Modell 1: Ingen ulvesone, det vil si ingen geografisk begrensning på hvor ulv kan etablere seg.
- Modell 2: Dagens ulvesone videreføres uten endringer.
- Modell 3: Dagens ulvesone videreføres, men område 2, 3 og 7 tas ut og område 4b legges til.
- Modell 4: Dagens ulvesone videreføres, men område 1, 2 og 3 tas ut og område 4a og 5 legges til.
- Modell 5: Dagens ulvesone videreføres, men område 1, 2 og 3 tas ut.
- Modell 6: Dagens ulvesone videreføres, men område 4a og 5 legges til.
- Modell 7: Dagens ulvesone videreføres, men område 6 legges til.

Vurdering av en nasjonalt fastsatt ulvesone

Regjeringen har med bakgrunn i rovviltforlikets og ulvesoneutvalgets rapport vurdert dagens forvaltningsmodell, der Stortinget har fastsatt en nasjonal ulvesone, opp mot modell 1 – om at det ikke etableres en ulvesone. Tydelig soneforvaltning er et av hovedprinsippene i norsk rovviltpolitikk, og er et sentralt virkemiddel for å nå den todelte målsettingen om å sikre både rovvilt og beitenæring i norsk natur.

Det er i meldingen tatt inn en omtale av en avveining og tilråding om en nasjonalt fastsatt ulvesone.

Regjeringen mener at det i flere tilfeller vil være en styrke om saker kan avgjøres etter at de mest berørte organisasjonene med interessefelt i rovviltforvaltningen har blitt involvert. Regjeringen vil i tiden fremover fremme ønsker om uttalelser fra kontaktutvalget for rovviltforvaltning i ulike saker.

Regjeringen vil videreføre en nasjonalt fastsatt ulvesone.

REGJERINGENS KONKLUSJON OM MODELL FOR ULVESONE

Regjeringen ønsker en nasjonalt fastsatt ulvesone, og at utgangspunktet er å opprettholde ulve-

sonen på dagens nivå, men med noen mindre justeringer.

Regjeringen viser til at det ikke er tamreinområder innenfor dagens ulvesone eller i noen av de vurderte modellene for en ny ulvesone. Det vil følgelig ikke oppstå tap av tamrein til ulv innenfor sonen, og ingen av de nye vurderte modellene forventes å påvirke potensialet for tap i samiske tamreinområder, med unntak av modell 1 og modell 7.

Regjeringen mener den nye ulvesonen skal samsvare godt med kravene etter Bernkonvensjonen og naturmangfoldloven. Ulvesonens avgrensning må besluttes ut fra hva som er egnede leveområder for ulv samt hvor det er begrenset skadepotensial på husdyr og tamrein.

Etter en helhetlig vurdering av fordeler og ulemper med de alternative modellene for en ny ulvesone, mener regjeringen det er mest hensiktsmessig å opprettholde en ulvesone omtrent på dagens størrelse, men med noen justeringer i sonens avgrensning.

Regjeringen har lagt vekt på en mest mulig balansert endring av ulvesonen totalt sett, og foreslår ikke en ytterligere utvidelse av ulvesonen.

Regjeringen vil:

- Ta ut område 2, 3 og 7 og legge til område 4b i dagens ulvesone.
- Dagens ulvesone endres som følger: Arealene som ligger nord for dagens ulvesone, avgrenset av Glomma, fylkesvei 30 og videre langs fylkesvei 217 til Nysæterbekken, fra Nysæterbekken i rett linje til Snerta bru og videre langs Trysil/Femundvassdraget, inkluderes i den nye ulvesonen. Videre skal arealene vest for Glomma i kommunene Kongsvinger, Grue og Sør-Odal i Hedmark, og de deler av Akershus som ligger vest for Glomma, nord for Øyeren og øst for Nitelva, og de deler av Trysil kommune avgrenset av området som ligger nord for en rett linje fra der Senna renner ut i Trysil/Femundvassdraget til der kommunegrensa mellom Trysil og Engerdal gjør en vinkel ved Litlskorhøa, tas ut av sonen.

Forslag om bestandsmål

Stortinget har besluttet et konkret bestandsmål på 3 årlige helnorske ynglinger innenfor ulvesonen, jf. Innst. S. nr. 174 (2003–2004). Ulv i grenserevir inngår ikke i bestandsmålet.

Regjeringen har besluttet at det i tråd med rovviltforliket skal fremmes en sak for Stortinget om fastsettelse av bestandsmål for ulv uten at det foreligger en avtale med Sverige om fordeling av grenseulv.

Regjeringen har gjort en nærmere vurdering av fem ulike modeller for fastsettelse av et bestandsmål

for ulv. Fordeler og ulemper knyttet til de ulike modellene er beskrevet i meldingen.

- Modell 1: Dagens bestandsmål – 3 årlige helnorske ynglinger av ulv – videreføres.
- Modell 2: Fastsette nytt bestandsmål på 5–8 familiegrupper av ulv i Norge inklusiv grenserevir. Det skal være 3 årlige helnorske ynglinger.
- Modell 3: Fastsette nytt bestandsmål på 4–6 familiegrupper av ulv i Norge inklusiv grenserevir. Det settes ikke noe krav om et minimum av helnorske ynglinger.
- Modell 4: Fastsette nytt bestandsmål på 8–12 familiegrupper av ulv i Norge inklusiv grenserevir, hvorav minst 6 årlige helnorske ynglinger.
- Modell 5: Fastsette nytt bestandsmål på 15–20 familiegrupper av ulv i Norge inklusiv grenserevir, hvorav minst 15 helnorske.

Regjeringen vurderer at modell 1, 2, 4 og 5 harmonerer med naturmangfoldloven og Norges forpliktelser etter Bernkonvensjonen.

Regjeringen mener det vil være konfliktdrivende ikke å angi en nærmere ramme for forvaltningen av ulv, og har derfor i de videre vurderingene lagt til grunn at det bør angis et nærmere bestemt bestandsmål.

Regjeringen mener det kan være vanskelig å ivareta forpliktelsen etter Bernkonvensjonen til å iverksette egnede og nødvendige tiltak for særlig beskyttelse av ulvebestanden på norsk jord, uten at dette konkretiseres i et måltall.

Regjeringen vil enten fastsette det nye bestandsmålet for ulv som et intervallmål eller videreføre dagens bestandsmål.

Ved vurdering av grenserevir vil regjeringen enten at familiegrupper av ulv i grenserevir tas med i det nasjonale bestandsmålet for ulv med en faktor på 0,5 eller videreføre dagens bestandsmål.

Bestandsmåltall

Det vises til at Stortinget har fastsatt helt konkrete bestandsmål for forvaltningen av rovvilt i Norge, og som er satt lave ut fra hensynet til beitenæringen. Regjeringen mener disse målene tilfredsstillende Norges forpliktelser etter Bernkonvensjonen.

Det foreligger ikke avtaler med Sverige om fordeling av ansvaret for den sør-skandinaviske ulvebestanden, derfor er det folkerettslige utgangspunktet en likedeling av ansvaret og byrdene.

Regjeringen mener at konfliktnivået skal være lavest mulig og at det er bredest mulig aksept for forvaltning av rovvilt i Norge.

Omfanget av ulovlig avlaving utgjør en direkte trussel mot ulvebestandens overlevelse. Dette er etter regjeringens vurdering et selvstendig argument som

taler for at det er nødvendig med et handlingsrom i det norske bestandsmålet for å sikre ulvebestandens overlevelse.

Regjeringen ønsker å opprettholde en ulvebestand i Norge. Ulv er fredet, det er få individer av ulv i Norge og den er kritisk truet. Regjeringen mener det ikke er grunnlag for å senke dagens ambisjonsnivå for ulv.

Regjeringen har definert en målsetting for ulvebestandens måltall som er i samsvar med kravene etter Bernkonvensjonen og naturmangfoldloven, slik at Norge bidrar til å sikre at ulv overlever i Skandinavia, både på kort og lang sikt. Målene skal også ta høyde for innavlsproblematikk og ulovlig avlving.

Regjeringen har etter en helhetlig vurdering valgt å legge enten modell 1 eller modell 2 til grunn for det bestandsmåltallet som skal gjelde for ulv i Norge.

Regjeringen vil enten videreføre dagens bestandsmål eller fastsette nytt bestandsmål på 5–8 familiegrupper av ulv i Norge inklusiv grenserevir der det skal være 3 årlige helnorske ynglinger. Gjeldende bestandsmål for ulv definerer både et måltall for ulvebestanden, og samtidig skal dette målet oppnås innenfor ulvesonen. Ynglinger utenfor ulvesonen teller ikke med når man vurderer hvorvidt bestandsmålet er nådd eller ikke.

Regjeringen mener at bestandsmålet for ulv skal fastsettes slik at også eventuelle etableringer utenfor ulvesonen teller med ved vurdering av hvorvidt bestandsmålet er oppnådd eller ikke.

Konsultasjoner med Sametinget og Norske Reindrifsamers Landsforbund

I henhold til konsultasjonsordningen er det gjennomført konsultasjoner med Sametinget og Norske Reindrifsamers Landsforbund om regjeringens forslag til endringer i forvaltningen av ulv. Det er i meldingen tatt inn referat fra konsultasjonsmøtene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Per Rune Henriksen, Anna Ljunggren, Audun Otterstad og Terje Aasland, fra Høyre, Tina Bru, Odd Henriksen, Eirik Milde og Torhild Aarbergbotten, fra Fremskrittspartiet, Jan-Henrik Fredriksen og Øyvind Korsberg, fra Kristelig Folkeparti, Rigmor Andersen Eide, fra Senterpartiet, Marit Arnstad, fra Venstre, lederen Ola Elvestuen, fra Sosialistisk Venstreparti, Heikki Eidsvoll Holmås, og fra Miljøpartiet De Grønne, Rasmus Hansson, viser til Meld. St. 21

(2015–2016) Ulv i norsk natur. Bestandsmål for ulv og ulvesone.

Merknader fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti

Prinsipper for forvaltning av ulv i Norge

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, legger til grunn at prinsippene i rovviltforlikene av 2004 (St.meld. nr. 15 (2003–2004)) og 2011 (Dokument 8:163 S (2010–2011)) danner grunnlaget for den videre forvaltning av ulv i norsk natur. Flertallet mener dette innebærer at forvaltningen av ulv skal skje innenfor rammen av internasjonale forpliktelser etter Bernkonvensjonen og naturmangfoldloven. Flertallet vil understreke at vi skal ta vare på ulv i norsk natur, og at ulv som annet naturmangfold har verdi i seg selv. Flertallet viser til at ulven er fredet i Norge, den er fåtallig og den er klassifisert som kritisk truet i Norsk rødliste for arter 2015. Flertallet mener at forvaltningen av ulv ikke må være til hinder for en aktiv bruk av utmarksressursene og levende lokalsamfunn, og at Norge tar et selvstendig delansvar for å sikre en levedyktig skandinavisk ulvebestand innenfor Norges grenser. Flertallet anerkjenner at det å leve med rovvilt tett innpå seg kan medføre en belastning for enkeltpersoner i lokalsamfunnet.

Flertallet vil understreke at forvaltningen av ulvestammen må etterstrebe å skape tillit og respekt i befolkningen og søke å dempe konfliktnivået. Flertallet mener dialog og lokal involvering er viktig både for forvaltningen og berørte interesser, slik at utfordringene enkelte opplever kan løses best mulig. Flertallet vil peke på at respekt for privat eiendomsrett må ligge til grunn også i rovviltforvaltningen.

Flertallet mener at størst mulig grad av regional forvaltning innenfor rammene av en nasjonal rovviltpolitikk er et viktig prinsipp. Flertallet mener derfor at regional forvaltning skal ha myndighet til å fatte vedtak om felling når bestanden av ulv er innenfor bestandsmålet. Flertallet vil videreføre prinsippet om at det kun er sentrale myndigheter som kan fatte vedtak om felling når bestanden er under bestandsmålet. Flertallet støtter forslaget om at myndighet til å fatte vedtak som berører grenserevir flyttes fra Miljødirektoratet til nemndene, og at det skjer så raskt som mulig. Flertallet viser til at før det fattes vedtak som berører grenserevir, skal rovviltmyndigheten ta kontakt med svenske myndigheter der man søker å komme til enighet om felling av slike ulverevir, basert på best tilgjengelig kunnskap. Flertallet mener det må utarbeides retningslinjer for dialog og samarbeid med svenske myndig-

heter i tråd med det nye bestandsmålet på 4–6 ynglinger.

Ulvesonen

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringen foreslår å videreføre en nasjonalt fastsatt ulvesone. Flertallet vil peke på at en tydelig soneforvaltning er i samsvar med føringer i rovviltforlikene av 2004 og 2011. Flertallet har merket seg at regjeringen foreslår en endring av ulvesonen ved at område 2, 3 og 7 tas ut og ved at område 4b legges til. Flertallet viser til at en utvidelse av sonen til område 4b ble frarådet av blant annet Sametinget i komiteens høring om stortingsmeldingen. Flertallet vil tillegge Sametingets standpunkt betydelig vekt på grunn av potensielle konflikter med samiske interesser og hensynet til urfolk.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener at område 2, 3 og 7, slik det er beskrevet i modell 3 i stortingsmeldingen, bør tas ut av sonen, men at område 4b ikke skal legges til. For øvrig videreføres ulvesonen som i dag.

Dette flertallet foreslår:

«Område 2, 3 og 7 i dagens ulvesone skal tas ut, for øvrig skal ulvesonen videreføres som i dag.»

Bestandsmål og grenserevir

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringen legger fram to alternative forslag til bestandsmål for ulv. Det blir foreslått enten å videreføre dagens bestandsmål på tre helnorske ynglinger, eller at det fastsettes et nytt bestandsmål for ulv på 5–8 familiegrupper som også omfatter grenserevir med Sverige. Flertallet mener at ynglinger utenfor ulvesonen også skal telle med i vurderingen av hvorvidt bestandsmålet er nådd eller ikke.

Flertallet vil peke på at et nytt bestandsmål er nødvendig fordi man ikke har kommet til enighet med Sverige om en felles forvaltning av den svensknorske ulvestammen. Flertallet mener at bestandsmålet bør baseres på det faktiske antallet ynglinger hvert år og at grenserevirene skal telle med i en faktor på 0,5. Flertallet mener på denne bakgrunn at et nytt bestandsmål, inkludert grenserevir, bør være på 4–6 ynglinger, hvorav 3 skal være helnorske ynglinger. Flertallet har merket seg at det har vært diskusjoner om ynglinger helt eller delvis utenfor ulvesonen skal telles med i bestandsmålet. Flertallet

legger derfor til grunn at også ynglinger utenfor ulvesonen telles med. Flertallet har merket seg at bestandstallet har vært innenfor dette intervalllet siden 2009.

Flertallet foreslår:

«Bestandsmålet for ulv i Norge skal være 4–6 ynglinger per år, hvorav 3 skal være helnorske ynglinger, også ynglinger utenfor ulvesonen teller med. Ynglinger i grenserevir skal telle med på en faktor på 0,5.»

Konfliktdempende tiltak

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, vil understreke betydningen av konfliktdempende tiltak og prinsippet om at staten skal yte full erstatning for tap og følgekostnader når husdyr og tamrein blir drept eller skadet av rovvilt. Flertallet anerkjenner at etablering av ulv kan ha betydelige konsekvenser for den enkelte rettighetshaver, spesielt innenfor kjerneområdet i revirene.

Flertallet foreslår:

«Stortinget ber regjeringen utrede mulige økonomiske ordninger for tap av eventuelle rettigheter eller belastninger innenfor ulvesonen og viser til ulvesoneutvalgets forslag knyttet til dette spørsmålet.»

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak hvor man vurderer mulige ordninger for midler til kommuner med ynglinger innenfor ulvesonen.»

Flertallet mener at jakt er et konfliktdempende tiltak og viser til at dagens regelverk åpner for lisensfelling også innenfor ulvesonen. Flertallet mener at en inkludering av ynglinger i grenserevirene i praksis vil innebære større muligheter for lisensjakt. Flertallet vil i den sammenheng peke på Bernkonvensjonens artikkel 9 nr. 1 som åpner for uttak for å avverge alvorlig skade på avling, husdyr etc.

Flertallet foreslår:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å tillate lik jakttid i og utenfor ulvesonen.»

Kunnskapsgrunnlag

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, vil understreke viktigheten av å ha en kunnskapsbasert rovviltforvaltning. Flertallet viser til meldingen og mener at forskning og overvåking av ulv i Skandinavia har ført til at vi har blant de beste kunnskapssystemene i verden. Flertallet vil understreke viktig-

heten av at kunnskapen om ulv i norsk natur og påvirkningen på lokalsamfunn holdes oppdatert og i størst mulig grad bidrar til å dempe konfliktnivået.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener det ville være fornuftig også å gjøre en ny uavhengig utredning av den genetiske opprinnelsen til ulvestammen i Norge.

Dette flertallet foreslår:

«Stortinget ber regjeringen bestille en ny uavhengig utredning av den genetiske opprinnelsen til ulvestammen i Norge.»

Merknader fra Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne

Ulv hører hjemme i norsk natur

Komiteens medlemmer fra Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at ulv hører hjemme i norsk natur – og skal tas vare på.

Disse medlemmer viser til at ulven ble fredet over hele landet i 1973, og er kritisk truet av utryddelse på Norsk rødliste for arter 2015.

Disse medlemmer viser til at ulv i likhet med andre arter har egenverdi, og mennesker ikke har noen rett til å utrydde arter fra norsk natur.

Disse medlemmer vil understreke at ulv er et av våre mest utryddingstruede pattedyr, og at enhver nedgang i bestandsmål eller ulvesone vil øke sjansen for at ulv utryddes fra norsk natur.

Om faggrunnet

Komiteens medlemmer fra Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at regjeringen i meldingen, og i svarene på spørsmålene fra komiteen, har lagt fram et godt og omfattende faggrunnlag for ulv i Norge. Disse medlemmer har merket seg at det er få arter i norsk natur vi har så inngående kjennskap til som ulv.

Bestandsmål

Komiteens medlemmer fra Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at et nytt bestandsmål på 8–12 familiegrupper av ulv i Norge inkludert grenserevir, hvorav minst 6 helnorske ynglinger, vil være innenfor Bern-konvensjonen, i tråd med naturmangfoldloven og den todelte målsettingen. Disse medlemmer vil understreke at et slikt mål ikke vil gjøre ulven livskraftig i norsk natur, og at det vil være et begrenset bidrag til en levedyktig skandina-

visk bestand. Disse medlemmer mener at bestandsmålet for ulv gradvis må trappes opp, og at et bestandsmål på 8–12 familiegrupper, hvorav minst 6 helnorske familiegrupper, er et anstendig første trinn i en slik opptrapping.

Disse medlemmer viser til at regjeringen i meldingen har vurdert en slik modell for bestandsmålet, og kommet til at: «Basert på best tilgjengelig kunnskap om de skandinaviske ulvenes vandringsmønster mener regjeringen at modellen ikke medfører noen særlig fare for økte tap av husdyr». Disse medlemmer deler denne vurderingen.

Disse medlemmer deler også regjeringens vurderinger om at å fastsette et slikt bestandsmål på 8–12 familiegrupper vil øke Norges ambisjonsnivå, slik at vi tar en større del av vårt felles ansvar for den skandinaviske ulvebestanden.

I likhet med regjeringen mener disse medlemmer at et høyere bestandsmål i Norge også vil sikre at vi i samarbeid med Sverige bedre kan legge til rette for ulvens overlevelse i Skandinavia på lengre sikt.

Disse medlemmer vil i samsvar med regjeringens vurderinger understreke at et bestandsmål på 8–12 familiegrupper legger til rette for et fleksibelt og reelt samarbeid med Sverige i forvaltningen av grenserevir, blant annet avhengig av hvorvidt det opptrer jevnlig innvandring av ulv fra Finland og Russland.

Disse medlemmer har merket seg at regjeringen i sin vurdering av denne modellen har pekt på handlingsrommet både hva gjelder helnorske ynglinger og familiegrupper i grenserevir, og at man etter regjeringens vurdering også tar bedre høyde for sårbarheten i ulvebestanden grunnet omfanget av ulovlig avlaving. Disse medlemmer deler denne vurderingen.

Disse medlemmer har merket seg at Rovdattas foreløpige tall for ulvebestanden vinteren 2015/2016 er 7 helnorske ynglinger og 4 i grenserevir. Disse medlemmer vil understreke at en situasjon med 7 helnorske ynglinger og 4 i grenserevir vil ligge innenfor et nytt bestandsmål på 8–12 familiegrupper.

Disse medlemmer vil peke på at en videreføring av dagens bestandsmål, eller en faktisk svekkelse av dette, vil kunne føre til den mest omfattende ulvejakta i moderne norsk historie til vinteren.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen som første trinn i opptrappingen av bestandsmålet for ulv i Norge sette bestandsmålet til 8–12 familiegrupper inklusive grenserevir, hvorav minst 6 helnorske ynglinger.»

Ulvesone

Komiteens medlemmer fra Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne støtter endringene regjeringen foreslår i ulvesonen. Disse medlemmer deler regjeringens vurdering i at det har vært en utfordring med dagens ulvesone at ulv jevnlig etablerer tilhold i området rett nord for sonen. Disse medlemmer viser til at det i lengre perioder har vært ulverevir i området (for eksempel Osdalsreviret, Fuggdalsreviret, Julussareviret og Gråfjellreviret), og at det aktuelle området har stor tetthet av hjortevilt, og det er mye elg i Rendalen vinterstid.

Disse medlemmer mener det er oppsiktsvekkende at stortingsflertallet, inkludert regjeringspartiene, snur ryggen til klima- og miljøvernministerens forslag om en utvidelse av ulvesonen nordover. Disse medlemmer peker på at den foreslåtte utvidelsen er svært godt faglig begrunnet og gjelder et område som utgjør et godt egnet habitat for ulv, der det ikke er samisk tamreindrift og heller ikke registrert beitelag med sau på utmarksbeite. Dette er også et område der det jevnlig etableres nye ulverevir.

Disse medlemmer har registrert at Sametinget ikke ønsker den foreslåtte utvidelsen, og vil understreke at rovdyrpolitikken må ta hensyn til samisk reindrift og samiske rettigheter. Disse medlemmer mener det er viktig å ivareta hensynet til sørsamisk reindrift. Disse medlemmer mener regjeringen må vurdere å senke terskelen for å skyte ulv nord for ulvesonen, som utgjør en risiko for den sørsamiske reindriften, og vurdere skadeforebyggende tiltak som for eksempel flere gjerder. Disse medlemmer mener imidlertid at den informasjonen Stortinget har fått, tilsier at den foreslåtte utvidelsen av ulvesonen ikke vil få dramatiske konsekvenser for samisk reindrift.

Disse medlemmer viser til stortingsmeldingen, der regjeringen skriver:

«Avstanden fra dagens ulvesone til samiske tamreinområder er ca 22 km. Avstanden fra utvidelsesområde 4b til samiske tamreinområder er ca 27 km, altså ca 5 km lengre unna samiske tamreinområder enn dagens sone.. ved å ta ut område 7 øker avstanden mellom ulvesonen og samiske tamreinområder fra ca 22 km til ca 26 km, altså en økning av buffer-sonen på ca 4 km.»

Disse medlemmer viser videre til brev fra klima- og miljøministeren til Stortinget 29. april 2016, der statsråden skriver:

«Ulvens revirhevdende atferd medfører som nevnt over en forutsigbar områdebruk, og et etablert revir i den foreslåtte sonen vil følgelig ikke berøre samiske tamreinområder. Skulle det likevel skje, kan det løses ved at det i forskrift gis regler om at etable-

ring av ulverevir, som berører samiske tamreinområder og utgjør fare for skade på tamrein, ikke tillates. Dette vil gi økt forutsigbarhet for samisk tamreindrift, også sammenlignet med gjeldende regelverk. Negative konsekvenser for samisk tamreindrift ved en slik utvidelse av sonen er derfor minimale.

... I sitt notat til komiteen skriver Sametinget også at det er grunn til å frykte at ulv fra den nye ulvesonen vil forsterke de allerede opplevde konsekvensene av å ha ulv i eller i nærheten av rein. Jeg viser i den sammenheng til min beskrivelse over om at det er svært lite sannsynlig at et ulverevir innenfor den foreslåtte ulvesonen samtidig vil berøre samiske tamreinområder, samt erfaringen med jevnlig etablering av ulverevir i dette området over lengre tid.»

Disse medlemmer vil peke på at ulvesonen bare utgjør 5,5 prosent av Norges areal, og at en så liten ulvesone i liten grad er et bidrag til en levedyktig skandinavisk ulvebestand. Disse medlemmer mener derfor at ulvesonen bør utvides på sikt, og ber regjeringen igangsette et arbeid for å utrede en større ulvesone.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen endre dagens ulvesone som følger: Arealene som ligger nord for dagens ulvesone, avgrenset av Glomma, fylkesvei 30 og videre langs fylkesvei 217 til Nysæterbekken, fra Nysæterbekken i rett linje til Snerta bru og videre langs Trysil/Femundvassdraget, inkluderes i den nye ulvesonen. Videre skal arealene vest for Glomma i kommunene Kongsvinger, Grue og Sør-Odal i Hedmark, og de deler av Akershus som ligger vest for Glomma, nord for Øyeren og øst for Nitelva, og de deler av Trysil kommune avgrenset av området som ligger nord for en rett linje fra der Senna renner ut i Trysil/Femundvassdraget til der kommunegrensa mellom Trysil og Engerdal gjør en vinkel ved Litlskorhøa, tas ut av sonen.»

«Stortinget ber regjeringen utrede en økning av ulvesonen, og komme tilbake med forslag som gjør at Norge tar et større ansvar for en levedyktig skandinavisk ulvebestand.»

Tap av sau til rovdyr

Komiteens medlemmer fra Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne deler regjeringens vurderinger som sier at erfaringen de senere år har vist at ulv innenfor ulvesonen gjør relativt liten skade på beitedyr, og at skadeomfanget utenfor ulvesonen i hovedsak har sammenheng med streifulv som utvandrer fra Sverige og grenserevir.

Disse medlemmer viser til at klima- og miljøvernministeren i brev til komiteen av 12. april 2016 redegjør for at antallet sau som er erstattet innenfor

ulvesonen siden rovviltforliket av 2011, ligger på mellom 39 og 120 i året. Disse medlemmer viser til oversikten vedlagt i samme brev:

År	Østfold	Oslo/Akershus	Hedmark	Totalt
2011	1	17	68	86
2012	1	4	91	96
2013	0	3	36	39
2014	19	11	90	120
2015	0	55	62	117
Totalt	21	90	347	458

Nærmere om genetik

Komiteens medlemmer fra Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne mener det er svært uheldig at konspirasjonsteorier om ulvens genetiske opphav ukritisk blir brukt i et forsøk på å underminere en ansvarlig ulveforvaltning i Norge. Disse medlemmer legger til grunn den beskrivelsen av ulvens genetiske opphav som regjeringen har lagt fram i meldingen:

«I debatten omkring vern av ulv i Norge, blir det iblant hevdet at Norge ikke er forpliktet til å ha en ulvebestand. Dels vises det til de internasjonale forpliktelsene, og dels til at ulv som lever i dag er av finsk-russisk avstamning og ikke representerer den opprinnelig skandinaviske ulvebestanden. Det er imidlertid ikke i tråd med verken de internasjonale avtalene eller gjeldende norsk lovverk, å kunne frasi seg ansvar for å medvirke til å bevare en ulvebestand.

Det juridiske begrepet som er brukt om hva som skal vernes etter Bernkonvensjonen, er 'vill flora og fauna', og artene er spesifisert i vedlegg til konvensjonen. Ulv er oppført på vedlegg II, som omhandler totalfredede arter. Artenes genetiske opprinnelse er ikke av betydning for statenes ansvar. Historisk sett har arten ulv naturlig hatt tilhold på nesten hele den nordlige halvkule, og i Europa var ulv en vanlig art i de fleste land frem til og med 1800-tallet. Ulv vandret inn på den skandinaviske halvøya sammen med villreinen etter den siste istiden for 10–12 000 år siden. På 1500-tallet var ulv troligvis en ganske tallrik art i Skandinavia, for så å bli redusert på 1600-tallet. På begynnelsen av 1800-tallet økte ulvebestanden sterkt i Sverige, og man antar at bestanden kan ha vært oppe i ca. 1 500 individer. Flere hundre ulver ble skutt årlig i Skandinavia på midten av 1800-tallet. Den store reduksjonen i bestanden skjedde fra ca. 1830 og fremover. Da ulv ble fredet i Sverige i 1966 og i Norge i 1971/1973, var ulv funksjonelt utryddet i Skandinavia. Den siste kjente reproduksjonen den gang fant sted i 1964. I perioden 1964–1983 ble det dokumentert kun én yngling av ulv i Skandinavia (Norrbotten 1978), men enkeltindivider er regelmessig registrert. I Norge ble det blant annet skutt fem ul-

ver i perioden 1980–1989 (Pasvik 1980 og 1981, Vegårshei 1984, Engerdal 1988 og Valdres 1989). I 1983 ynglet et ulvepar på Finnskogen i Värmland nær grensen til Hedmark, og disse to individene fra den finsk-russiske delen av populasjonen er opphavet til dagens ulvebestand i Skandinavia.»

Disse medlemmer viser også til svar fra klima- og miljøvernminister Vidar Helgesen av 2. mai 2016 på spørsmål fra komiteen om ulvens genetiske opphav. Klima- og miljøvernministeren har innhentet svar fra seniorforsker Øystein Flagstad ved NINA og Rovdata, som skriver:

«Ulven er en av klodens mest tilpasningsdyktige arter, med utbredelse over store deler av den nordlige halvkule. I de nordlige deler av Eurasia er den skandinaviske bestanden en utløper fra den store sammenhengende ulvebestanden i de vidstrakte russiske skogene, genetisk differensiert fra morpopulasjonen på grunn av svært få founders (ubeslektede ulver som hele bestanden kan føres tilbake til) og begrenset utveksling av individer. Slik var det også i historiske tider. Dette ble dokumentert i et studium av museums materiale av ulv fra 1800- og tidlig 1900-tall, som inngikk i min egen PhD (artikkel; Two centuries of the Scandinavian wolves). Også den gangen var det genetisk forskjell mellom bestandene, men med en viss immigrasjon, som i dag. Og slik vil det alltid være med bestander som lever i randsonen av utbredelsesområdet til en art. Utvekslingen av dyr mellom disse randbestandene og de mer sentrale kjernebestandene, samt eventuelle miljøforskjeller vil være bestemmende for hvor stor forskjell det er mellom mor- og datterbestand. Det blir derfor kunstig å skille mellom en stedegen historisk bestand og dagens bestand. Begge er stedegne utløpere av en større bestand i øst.»

Disse medlemmer har videre merket seg at klima- og miljøvernministeren i brevet til komiteen slutter seg til seniorforsker Øystein Flagstad sin redegjørelse, og viser til at denne er i overensstemmelse med regjeringens forståelse av de genetiske sammenhengene som er lagt til grunn i stortingsmeldingen.

Konfliktdempende tiltak lokalt

Komiteens medlemmer fra Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at lokalt forankrede konfliktdempende tiltak kan ha stor betydning for holdningene til og aksepten av rovvilt i norsk natur. Disse medlemmer vil derfor at det opprettes en ordning over statsbudsjettet, slik at kommunene innenfor ulvesonen kan søke om midler til konfliktdempende tiltak. Disse medlemmer mener det må opprettes en tilskuddsordning der alle kommuner med ulverevir mottar en fast bevilgning til konfliktdempende og tapsforebyggende tiltak, og ber regjeringen komme tilbake med forslag til bevilgning i statsbudsjettet.

Disse medlemmer vil understreke at hensynet til beitedyr også skal veie tungt i norsk rovdyrpolitikk. Norske utmarksressurser bør utnyttes i større grad enn i dag, og nærvær av rovdyr kan påvirke mulighetene til å ta disse ressursene i bruk. Nærvær av rovdyr kan også være en stor belastning for den enkelte bonde. Disse medlemmer støtter derfor en regulert rovdyrpolitikk med en tydelig soneinndeling for å redusere rovdyrtap.

Disse medlemmer mener at fellesskapet må ta ansvar for å løse utfordringene som oppstår for næringen. I tillegg må de økonomiske rammebetingelsene i beitenæringen bedres betydelig for å gjøre næringen mer robust og gjøre det mulig å utvikle nye løsninger for å forebygge rovdyr tap. Disse medlemmer mener derfor at regjeringen bør legge frem en stortingsmelding som inkluderer en plan for videreutvikling av norsk utmarks næring mot en framtidig rammevilkårene inkluderer levedyktige bestander av store rovdyr i norsk natur. Disse medlemmer mener at det også er potensial for å videreutvikle dagens forebyggende tiltak. Det bør derfor etableres et nasjonalt program for systematisk utvikling av skadeforebyggende tiltak, som kartlegger hvilke tiltak som har fungert best hittil og hvilke tiltak som fungerer best i andre deler av verden.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag

«Stortinget ber regjeringen foreslå en ordning over statsbudsjettet slik at kommunene innenfor ulvesonen kan søke om midler til konfliktdempende og tapsforebyggende tiltak.»

«Stortinget ber regjeringen etablere et nasjonalt program for systematisk utvikling av skadeforebyggende tiltak i beitenæringen.»

Disse medlemmer mener det må settes i gang forsøk med risikobaserte erstatningsordninger for å innhente kompetanse og erfaring.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sette i gang forsøk med risikobaserte erstatningsordninger.»

Om forlik

Komiteens medlemmer fra Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at man har klart å samle seg om to rovviltforlik i Norge de siste årene, både i 2004 og i 2011. Disse medlemmer beklager at flertallet nå velger å legge ansvarligheten til side for å tekkes rovdyrfiendtlige holdninger i egne parti, spesielt siden regjeringens melding burde ha vært et godt grunnlag for en bred enighet på Stortinget.

Kunnskapsbasert forvaltning

Komiteens medlemmer fra Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne mener at det er behov for mer forskningsbasert kunnskap om effekten av ulike forebyggende tiltak. Disse medlemmer ber derfor om at forskningen på rovvilt og forebyggende tiltak styrkes med 5 mill. kroner i forbindelse med statsbudsjettet for 2017.

Disse medlemmer viser til at Rovdata nyter stor tillit i alle leire i rovviltdebatten. Disse medlemmer mener det er avgjørende for rovviltpolitikken å ha så gode og omforente overvåkingstall som mulig, og ber om at Rovdata blir styrket med 5 mill. kroner i forbindelse med statsbudsjettet for 2017.

Merknader fra Senterpartiet**Kunnskapsgrunnlag**

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener at ulven som er i Norge i dag er av finsk-russisk opprinnelse, og ikke historisk hører hjemme her i landet. Dette medlem legger til grunn at vårt ansvar for rovdyr etter Bernkonvensjonen gjelder arter som har en vesentlig andel av sin naturlige utbredelse i Norge, såkalte ansvarsarter. Artsdatabanken mener at det finnes rundt 965 norske ansvarsarter. Ulven er ikke en av disse.

Dette medlem vil understreke at rovdyrpolitikken må baseres på et godt og riktig faggrunnlag, og et klart mål om å redusere konflikter og øke respekten for mennesker og rettigheter.

Dette medlem har merket seg at en rekke høringsinstanser påpekte vesentlige mangler ved faggrunnlaget om ulv som ble utarbeidet som grunnlag for stortingsmeldingen. Det stilles spørsmål ved definisjonen av ulvene i Norge som en del av en Sør-Skandinavisk bestand, at forholdet til Bernkonvensjonen ikke drøftes nærmere, og at kostnader og hel-

hetlige konsekvenser av rovviltpolitikken ikke blir vurdert. Den sterkeste kritikken rettes mot faggrunnlagets omtale av holdninger til ulv, basert på en undersøkelse fra NINA fra 2010. Dette medlem vil påpeke at dette er en enkeltstående undersøkelse, og at det ikke stilles spørsmål om holdninger til konsekvensene av ulv i norsk natur, for eksempel når det gjelder bruk av utmarksbeite, jakt og friluftsliv. Dette medlem mener at faggrunnlaget er så mangelfullt at det ikke er et godt nok beslutningsunderlag for stortingsmeldingen.

Dette medlem viser til artikkel 2 i Bernkonvensjonen, hvor det heter:

«The Contracting Parties shall take requisite measures to maintain the population of wild flora and fauna at, or adapt it to, a level which corresponds in particular to ecological, scientific and cultural requirements, while taking account of economic and recreational requirements and the needs of sub-species, varieties or forms at risk locally.»

Dette medlem mener at dagens rovviltforvaltning på denne bakgrunn ikke kan sies å være i tråd med Bernkonvensjonen. Konvensjonen setter tydelige krav til at ivaretagelse av naturhabitater er tilpasset et nivå hvor også økonomiske og rekreasjonsmessige forhold blir tatt hensyn til. Dette medlem vil understreke at intensjonen i rovviltforliket bygger på en slik todelt målsetting som vi finner i Bernkonvensjonen, men at denne todelingen ikke følges opp i praktisk politikk. En ensidig vektlegging av rovdyr har ført til et høyt konfliktnivå i rovviltforvaltningen fordi den påfører de som bor, driver næring og bruker naturen i rovviltområdene store belastninger. Menneskers livskvalitet, næringsgrunnlag og mulighet til friluftsliv, jakt og fiske blir forringet av at hensynet til rovdyr gis forrang.

Dette medlem viser også til at det i Bernkonvensjonen artikkel 9 åpnes for å gi unntak fra ansvar for rovdyrforvaltning for å ivareta flora og fauna, eller for å avverge alvorlig skade på avling, husdyr, skog, fisk, vann eller andre former for eiendom. Dette medlem mener at det er grunnlag for å søke slikt unntak for ulv i Norge.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen arbeide for at Norge i samsvar med Bernkonvensjonen artikkel 9 kan få unntak fra ansvar for en selvstendig ulvebestand av hensyn til eiendomsinteresser, husdyrhold, beitebruk og samiske næringsinteresser.»

Dette medlem understreker at det i henhold til Bernkonvensjonens artikkel 11 skal gjøres forundersøkelser før gjeninnføring av en art kan finne sted. En slik utredning er ikke gjort i forbindelse med at ulven etablerte seg i Norge på 1990-tallet. Utredningen

skal kartlegge om introduksjonen av arten er effektiv og akseptabel.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det i tråd med Bernkonvensjonen artikkel 11 gjøres en forundersøkelse om introduksjon av finsk-russisk ulv i Norge er effektiv og akseptabelt sett i forhold til konsekvenser for lokalbefolkning, næringsinteresser, samiske interesser og privat eiendomsrett.»

Dette medlem er av den oppfatning at en i norsk rovviltforvaltning så langt har tolket Bernkonvensjonen ensidig og uten at de mulige og rettmessige forbehold som kan tas, er blitt hensyntatt. I den videre rovviltforvaltningen er det avgjørende at man tar alle konvensjonens bestemmelser i betraktning.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om at Bernkonvensjonen tolkes bredt når den legges til grunn for rovdyrpolitikken og at også artikkel 2, 3, 9 og 11 tas med som grunnlag for politikktutforming.»

Lisensfelling og skadefelling

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at det etter at bestandsmålet for ulv ble nådd i 2010, ble åpnet for lisensjakt på ulv i Norge. Lisensjakt er skademotivert felling, hvor et bestemt antall individer av en viltart kan felles med hjemmel i naturmangfoldloven. Man må være registrert som lisensjeger i Jegerregisteret for å delta i lisensfelling.

Ifølge rovviltportalen er det født minst 6 ulvekull i norske revir i 2015. Dette er ny rekord, og bestandsmålet er med dette overoppfylt. I tillegg er det registrert 4–5 kull i grenserevir. Det er ifølge Høyskolen i Hedmark registrert 92–93 ulver i Norge i vinter. Bestandsnivået har ligget på 30–35 ulver i Norge. Dette er med andre ord en betydelig økning av bestanden. Dette medlem ser med bekymring på denne utviklingen, og ikke minst at det ikke er gjort tiltak for å håndtere en nærmest eksplosiv økning i ulvebestanden.

Dette medlem viser til at lisenskvotene for 2015/2016 var på 17 dyr. 6 dyr ble tatt ut. I tillegg ble 6 ulver som ble avlivet på andre måter belastet lisensfellingkvoten. Det ble ikke gjennomført lisensjakt innenfor ulvesonen.

Dette medlem understreker at det er særlig høyt rovdyrtrykk i ulvesona. I denne regionen er det både ulv, gaupe, jerv og bjørn innenfor samme område. Beitebruk og annen næringsvirksomhet, som jakt og utmarksopplevelser, har blitt nærmest umuliggjort i store områder. Mange føler stor utrygghet som følge av rovdyrene. Dette medlem mener derfor at det

må åpnes for lisensjakt på ulv også i ulvesonen, og at hele familiegrupper må tas ut. Uttak av familiegrupper i områder som har opplevd belastningen med å ha ulv i sine nærområder over tid, vil bidra til byrdefordeling, slik målet også er i rovviltforliket.

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre lik jakttid for ulv i hele landet, fra 1. oktober til 31. mars.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det blir gjennomført lisensjakt på ulv også innenfor forvaltningsområdet for ulv.»

For å sikre effektiv lisensfelling av ulv må regjeringen gjennomføre en prøveordning med bruk av løs på drevet halsende hund. Erfaringer fra Sverige og Finland viser at bruk av hund medvirker til økt effektivitet slik at fastsatte kvoter kan tas ut.

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen tillate bruk av løs på drevet halsende hund under lisensjakt og skadefelling på ulv.»

Dette medlem mener at det i beitesesongen må innføres en stående fellingstillatelse på ulv i de beiteprioriterte områdene.

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre fellingstillatelse uten forutgående søknad på ulv i prioriterte beiteområder utenfor ulvesonen forut for og i beitesesongen.»

Ulvesonen

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at norsk rovviltpolitikk bygger på at det skal være en geografisk differensiert forvaltning. På denne bakgrunn ble ulvesonen opprettet. Konflikten har likevel ikke blitt mindre innenfor sonen, og mange opplever å bære hele belastningen med storsamfunnets ønske om ulv. Dette medlem understreker at slik soneinndeling skal gi rovdyra forrang i sine definerte områder, men at det i de prioriterte beiteområdene også må være en tilsvarende prioritering av beitedyra. Dette medlem kan ikke se at dette er oppfylt på en slik måte at de beiteprioriterte områdene unngår belastningen ved ulv i sine områder.

Dette medlem viser til at regjeringen foreslår å utvide ulvesonen i nord. Ifølge stortingsmeldingen er dette godt egnet habitat for ulv, og det skal ikke innebære noen risiko for skade på husdyr eller sa-

misk tamreindrift i dette området. Samtidig vises det til at det vil bli 27 km i avstand til samiske tamreindriftsområder. Det er vel kjent at ulven kan bevege seg mange mil på en dag.

Dette medlem viser til at Sametinget har orientert energi- og miljøkomiteen om at en utvidelse av ulvesonen vil gi langt større fare for tap av rein til ulv. Sametinget aksepterer derfor ikke en utvidelse som gjelder område 4B. Sametinget mener at det er rimelig å anta at det foreslåtte nye området i ulvesonen utgjør et yngleområde for ulv, hvor ulv vil kunne trekke inn i Svahken sijte. Dette medlem påpeker at det vil være tilfellet selv om det blir etablert en buffersone mellom ulverevir og det samiske tamreindriftsområdet. Dette medlem understreker Norges folkerettslige forpliktelser ovenfor reindriften, og mener enhver utvidelse nordover er uakseptabelt.

Dette medlem viser til en rekke tilfeller der rovvilt har tatt beitedyr innenfor rovviltsikkert gjerde, med store tap av beitedyr og dermed alvorlige konsekvenser for dyrevelferden. Dette medlem er opptatt av at slike situasjoner må håndteres raskt, og at det derfor må være rom for å innføre en stående fellingstillatelse innenfor rovviltsikre gjerder.

På denne bakgrunn foreslår dette medlem følgende:

«Stortinget ber regjeringen innføre stående fellingstillatelse innenfor rovviltsikkert gjerde.»

Bestandsmål

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener at det må legges betydelig mer vekt på respekten for enkeltmenneskene og eiendomsretten i rovviltforvaltningen. Dette medlem viser til at ifølge stortingsmeldingen mener regjeringen at ulvens overlevelse må tillegges større vekt enn hensynet til rettighetshavere og jegerinteresser. Dette medlem reagerer på en slik holdning, og vil vise til at eiendomsretten er beskyttet både av Grunnloven og menneskerettighetskonvensjonen. Jakt er en del av vår kultur, risset inn i helleristingene for tusenvis av år tilbake. I dag er jegerne helt avgjørende for å drive en langsiktig forvaltning av våre naturverdier.

I stortingsmeldingen foreslår regjeringen to modeller for nytt bestandsmål – enten at det nasjonale bestandsmålet beholdes som i dag med tre ynglinger, uten at grenseflokkene telles med, eller at det innføres et nytt bestandsmål på 5–8 ynglinger inklusiv grenseevir. Regjeringen foreslår at måloppnåelse skal baseres på gjennomsnittet av de siste tre års dokumenterte data.

Dette medlem er av den oppfatning at både innføring av et intervallbasert bestandsmål, og en praksis hvor bestandsutviklingen skal sees over flere år, vil være svært uheldig. Dette vil både være i strid

med rovviltforliket og bidra til langt større konflikter og mistillit i rovviltforvaltningen. Dette medlem kan derfor ikke støtte noen av disse forslagene. Dette medlem mener man må basere seg på et tydelig og klart definert mål. Dette medlem mener at man som et kompromiss kan beholde dagens bestandsmål, og at grenseflokkene blir inkludert i dette med en faktor på 0,5 eller høyere.

Dette medlem vil peke på at det flere steder har skjedd en sterk nedgang i villreinbestanden. Dette gjelder ikke minst i områder nær ulvesonen. Det er sannsynlig at økt samlet rovdyrpress er en av grunnene til dette. Dette medlem vil understreke det ansvaret Norge har for forvaltningen av villrein både på Hardangervidda og i Rondane/Dovre. I motsetning til dagens ulvestamme har vill tundrarein levd i disse områdene siden istiden. Villreinen er derfor i høyeste grad en ansvarsart etter Bern-konvensjonen, og det påligger oss derfor et stort ansvar for å klargjøre om rovdyr er en av grunnene til nedgang i villreinstammen. Dette medlem mener det bør settes av ressurser til oppsyn og merking, slik at man kan avgjøre om og hvor mye av nedgangen i villreinstammen som forårsakes av rovdyr.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sette i gang et arbeid for å kartlegge hvor stor andel av tap av villrein som er forårsaket av rovdyr.»

Uttalelse fra næringskomiteen

Uttalelse fra næringskomiteen til Meld. St. 21 (2015–2016) Ulv i norsk natur. Bestandsmål for ulv og ulvesone, som komiteen mottok fra energi- og miljøkomiteen torsdag 19. mai 2016:

«Næringskomiteen viser til utkast til Innst. 330 S om Meld. St. 21 (2015-2016).

Næringskomiteen avholdt egen høring i saken mandag 23.05.16.

Næringskomiteens flertall bestående av AP, H, FrP, KrF og SP vil understreke at den todelte målsettingen for norsk rovdyrpolitikk innebærer at man skal avveie hensynet til rovvilt opp mot hensynet til beitenæringene. Komiteens flertall mener at hensynet til beite- og utmarksnæringene burde ha vært sterkere belyst i stortingsmeldingen og også i energi- og miljøkomiteens merknader. Ulv er så ekskluderende at all tradisjonell utmarksbruk – beitebruk og jaktrettigheter – i stor grad fortrenges når ulv etablerer revir. Dette er svært dramatisk for enkeltmennesker og lokalsamfunn, men er svakt beskrevet i meldingen.

Komiteens flertall viser til at det er et mål for Stortinget å øke norsk matproduksjon med grunnlag i norske ressurser. Da må man også legge til rette for økt bruk av beiteressursene. I dag anslås det at kun 40 % av beiteressursene utnyttes. Det er også klare tegn

på at matproduksjon med grunnlag i beiteressursene er redusert i områder med ulv og andre rovdyr. I ulvesona i Hedmark og i de områder der man har hatt ulv etablert lengst, er i praksis all beitebruk i utmark opphørt. Det er en betydelig verdi som er fratatt næringsutøvere innenfor ulvesona. Norges bondelag viste i høringen til at utmarksbeite har en årlig verdi på 1 milliard kroner.

Komiteens flertall er enig i energi- og miljøkomiteens påpekning av at årlige tap skal erstattes fullt ut, men vil også understreke at når selve rettighetene går tapt og man gir opp å bruke utmarksbeite, så erstattes ikke dette. Komiteens flertall vil understreke at en utredning rundt tapte rettigheter også må inkludere tap som rettighetshavere har hatt fram til i dag.

Komiteens flertall viser til at det er reist spørsmål om ulvens genetiske opprinnelse. Under høringen ble det vist til en undersøkelse ved Uppsala Universitet i 2001 som indikerer at dagens ulvestamme heller ikke er fra Finland eller nord-vest Russland, men antyder opprinnelsen til å være Baltikum eller Hvite-Russland.

Det vises til at flertallet i energi- og miljøkomiteen foreslår en uavhengig utredning av den genetiske opprinnelse til ulvestammen i Norge. Næringskomiteens flertall vil understreke at utredningen av den genetiske opprinnelse til ulvestammen i Norge i dag også må ta sikte på en nærmere spesifisering av geografisk opphav. Komiteens flertall forutsetter at undersøkelsen må utføres av uavhengige miljøer og av miljøer som har infrastruktur og kompetanse til å følge populasjonsdannelsen på helhetlig DNA-sekvens (helgenomnivå) både hva gjelder hannedyr og hunndyr.

Komiteens flertall viser også til høringen der det kom fram at parasitten *gyrodactylus salaris* kom til norske lakse-elver fordi man ikke var oppmerksom nok på hvor viktig genetisk opphav er for å unngå at man importerer uønskede parasitter eller sykdommer. Komiteens flertall mener derfor at setningen «Artenes genetiske opprinnelse har ingen betydning for statenes ansvar» (s. 72) er en tolkning av Bernkonvensjonen som strider med folkelig fornuft og heller ikke finner støtte i det faktum at Bernkonvensjonen omhandler «truede arter». Det kom fram i høringen at man kan ha lignende utfordringer som *gyrodactylus salaris*, knyttet til ulv. Komiteens flertall mener det er helt avgjørende å få avklart om bl.a. dvergbandelorm er påvist i Sverige og om det er en risiko for at denne kan komme til Norge. Komiteens flertall mener det må settes frem forslag der Stortinget ber Regjeringen på egnet måte komme tilbake med en sak om mulige risiko for at parasitter og smittefare følger med ved en reintroduksjon av ulv i Norge.

Komiteens flertall vil også understreke at det ved forståelsen av Bernkonvensjonen må legges større vekt på å ivareta næringsutvikling, eiendomsinteresser, husdyrhold, beitebruk og samiske næringsinteresser. Komiteens flertall mener vi snakker om en aktiv reintroduksjon av ulv i Norge og mener Bernkonvensjonen gir alle muligheter for større næringshensyn. Komiteens flertall er av den oppfatning at så konfliktfylt miljøvern som reintroduksjon av

ulv er, generelt sett, ikke er godt miljøvern. Man må utvikle aksept hos dem som skal leve med belastningen, og komiteens flertall stiller seg undrende til at art. 11 i Bernkonvensjonen ikke er omtalt i stortingsmeldingen.

Komiteens flertall støtter flertallet i energi- og miljøkomiteen i at område 2, 3 og 7 i dagens ulvesone tas ut, og at ulvesonen for øvrig videreføres som i dag.

Komiteens flertall viser til at flertallet i energi- og miljøkomiteen foreslår et bestandsmål på 4-6 ynglinger per år, hvorav tre skal være helnorske, og at ynglinger i grenserevir skal telle med en faktor på 0,5. Komiteens flertall vil understreke at bestandsmålet skal oppfattes slik at det er et minimums- og maksimumsmål og at dette er nådd når man har passert 4 og det skal ikke overstige 6. Da skal det iverksettes uttak. Komiteens flertall mener det ville forenklet forvaltning og forståelsen av bestandsmålet dersom man ikke hadde en spesifisering av helnorske ynglinger. Det kom under næringskomiteens høring frem bekymring knyttet til å fastslå bestandsmålet som et intervall.

Næringskomiteens flertall mener at det er behov for en tydeligere beskrivelse av hvordan bestandsmålet skal forstås og hvilket tidsrom som skal legges til grunn når man vurderer om bestandsmålet er nådd.

Næringskomiteens flertall merker seg at regjeringen foreslår at måloppnåelsen skal baseres på gjennomsnittet av de tre siste års dokumenterte data. Næringskomiteens flertall har merket seg at flertallet i energi- og miljøkomiteen skriver at bestandsmålet bør baseres på det faktiske antallet ynglinger hvert år, og støtter dette. Komiteens flertall vil likevel anbefale at dette presiseres gjennom et eget vedtak i Stortinget der man ber regjeringen legge til grunn et bestandstall basert på faktisk antall ynglinger hvert år og ikke et gjennomsnitt av de tre siste års dokumenterte data.

Komiteens flertall vil understreke at når bestandsmålet er nådd skal bestandsregulering iverksettes, og da primært gjennom lisensjakt. Lisensjakt gir lokalsamfunn og rettighetshavere/jegere både et ansvar og en rolle i reguleringen av bestandene som er positiv. Kravet om bestandsregulering gjelder også innenfor sona og uavhengig av at det må foreligge skadepotensial på husdyr og tamrein. Komiteens flertall vil understreke at bestandsmål fastsatt av Stortinget er det klart overordnede vedtak.

Komiteens flertall vil understreke at Norge har et ansvar overfor sør-samisk og skog-finsk kultur og mener meldingen burde ha omtalt hvordan disse sårbare kulturene påvirkes av reintroduksjon av ulv. Videre har Norge åpenbart et stort ansvar for villrein. Komiteens flertall finner det besynderlig at ikke stortingsmeldingen er tydelig på at ulv vil kunne ha en sterk påvirkning på en rekke andre sårbare arter.

Næringskomiteens flertall mener at rovviltsikre gjerder er et tiltak som betyr store inngrep i naturen og som er kostbart. Det kom fram under høringen at

rovviltsikre gjerder allikevel ikke var en effektiv stopper for rovviltskader. Komiteens flertall vil derfor støtte at det innføres stående fellingstillatelse innenfor rovviltsikkert gjerde.

Næringskomiteens flertall merker seg at direktør i Ipsos, under høringen kom med til dels sterk kritikk av omtalen av hans egne undersøkelser av folks holdninger til ulv. Han påpekte at vesentlig informasjon ikke er presentert i meldingen. Næringskomiteen flertall finner det høyst besynderlig og bemerkelsesverdige at en av landets beste meningsmålere må møte i høring på Stortinget for å påpeke at hans undersøkelser er gjengitt galt. Komiteens flertall understreker betydningen av at regjeringen tilstreber å gi en mest mulig etterrettelig beskrivelse av folks holdning til ulv.

Komiteens medlemmer fra Venstre og SV viser til sine partiers merknader fra behandlingen av saken i Energi- og miljøkomiteen og slutter seg til disse.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til partiets merknader og forslag i Energi- og miljøkomiteen og vil påpeke at disse gir uttrykk for partiets ulvepolitikk. Dette medlem viser til at de forslag som er varslet i saken, fra komiteens flertall, vil bli fremmet som «løse forslag» under behandlingen i Stortinget om ikke energi- og miljøkomiteen velger å fremme disse.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at jakttidene i og utenfor ulvesonen er forskjellige, og at jakttiden innenfor ulvesonen er harmonisert med de svenske jakttidene. Dette medlem viser til at jakttidene for ulv er satt for å unngå at foreldrepar blir skutt før ulvevalpene har en sjanse til å klare seg selv, eller at jakta forstyrrer ulven under yngling.»

Merknader til uttalelsen

Energi- og miljøkomiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne viser til merknaden fra næringskomiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti om jakttider, og støtter denne.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen som første trinn i opptrappingen av bestandsmålet for ulv i Norge settes bestandsmålet til 8–12 familiegrupper inklusive grenserevir, hvorav minst 6 helnorske ynglinger.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen endre dagens ulvesone som følger: Arealene som ligger nord for dagens ulvesone, avgrenset av Glomma, fylkesvei 30 og videre langs fylkesvei 217 til Nysæterbekken, fra

Nysæterbekken i rett linje til Snerta bru og videre langs Trysil/Femundvassdraget, inkluderes i den nye ulvesonen. Videre skal arealene vest for Glomma i kommunene Kongsvinger, Grue og Sør-Odal i Hedmark, og de deler av Akershus som ligger vest for Glomma, nord for Øyeren og øst for Nitelva, og de deler av Trysil kommune avgrenset av området som ligger nord for en rett linje fra der Senna renner ut i Trysil/Femundvassdraget til der kommunegrensa mellom Trysil og Engerdal gjør en vinkel ved Litlskorhøa, tas ut av sonen.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen utrede en økning av ulvesonen, og komme tilbake med forslag som gjør at Norge tar et større ansvar for en levedyktig skandinaviske ulvebestand.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen foreslå en ordning over statsbudsjettet slik at kommunene innenfor ulvesonen kan søke om midler til konfliktdepende og tapsforebyggende tiltak.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen etablere et nasjonalt program for systematisk utvikling av skadeforebyggende tiltak for beitenæringen.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen sette i gang forsøk med risikobaserte erstatningsordninger.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen arbeide for at Norge i samsvar med Bernkonvensjonen artikkel 9 kan få unntak fra ansvar for en selvstendig ulvebestand av hensyn til eiendomsinteresser, husdyrhold, beitebruk og samiske næringsinteresser.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen sørge for at det i tråd med Bernkonvensjonen artikkel 11 gjøres en forundersøkelse om introduksjon av finsk-russisk ulv i Norge er effektiv og akseptabelt sett i forhold til konsekvenser for lokalbefolkning, næringsinteresser, samiske interesser og privat eiendomsrett.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen om at Bernkonvensjonen tolkes bredt når den legges til grunn for rovdyrpolitikken og at også artikkel 2, 3, 9 og 11 tas med som grunnlag for politikktutforming.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen innføre lik jakttid for ulv i hele landet, fra 1. oktober til 31. mars.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen sørge for at det blir gjennomført lisensjakt på ulv også innenfor forvaltningsområdet for ulv.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen tillate bruk av løs på drevet halsende hund under lisensjakt og skadefelling på ulv.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen innføre fellingstillatelse uten forutgående søknad på ulv i prioriterte beiteområder utenfor ulvesonen forut for og i beitesesongen.

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen innføre stående fellingstillatelse innenfor rovviltsikkert gjerde.

Forslag 15

Stortinget ber regjeringen sette i gang et arbeid for å kartlegge hvor stor andel av tap av villrein som er forårsaket av rovdyr.

Komiteens tilråding

Bak tilrådingen romertall I og VI står et flertall i komiteen som består av Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet.

Bak tilrådingen romertall II, III, IV og V står et flertall i komiteen som består av Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

Område 2, 3 og 7 i dagens ulvesone skal tas ut, for øvrig skal ulvesonen videreføres som i dag.

II

Bestandsmålet for ulv i Norge skal være 4–6 ynglinger per år, hvorav 3 skal være helmorske ynglinger, også ynglinger utenfor ulvesonen teller med. Ynglinger i grenserevir skal telle med på en faktor på 0,5.

III

Stortinget ber regjeringen utrede mulige økonomiske ordninger for tap av eventuelle rettigheter eller belastninger innenfor ulvesonen og viser til ulvesoneutvalgets forslag knyttet til dette spørsmålet.

IV

Stortinget ber regjeringen legge frem en sak hvor man vurderer mulige ordninger for midler til kommuner med ynglinger innenfor ulvesonen.

V

Stortinget ber regjeringen vurdere å tillate lik jakttid i og utenfor ulvesonen.

VI

Stortinget ber regjeringen bestille en ny uavhengig utredning av den genetiske opprinnelsen til ulvestammen i Norge.

VII

Meld. St. 21 (2015–2016) – om Ulv i norsk natur. Bestandsmål for ulv og ulvesone – vedlegges protokollen.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 31. mai 2016

Ola Elvestuen

leder

Terje Aasland

ordfører

